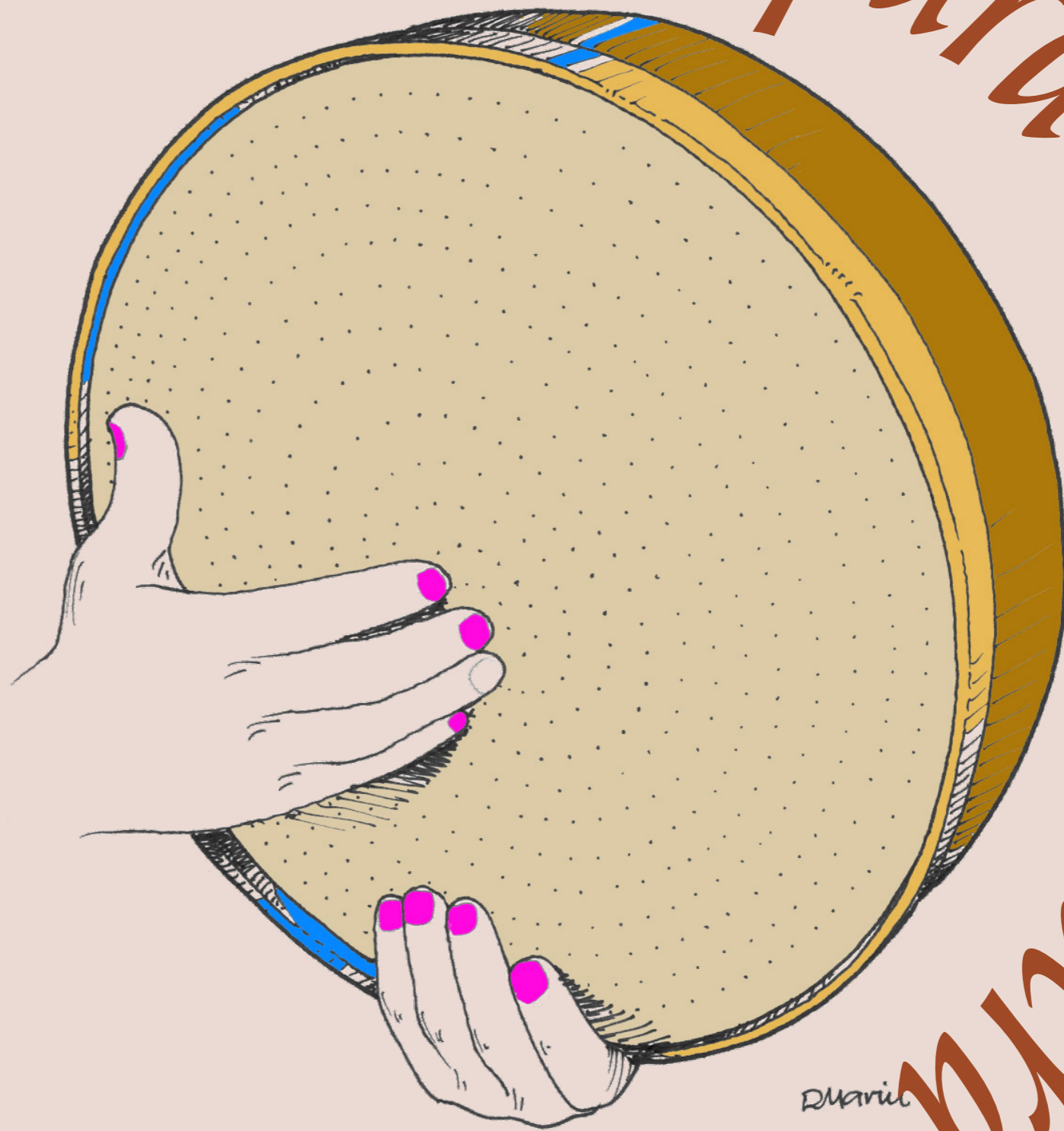

Contos para Berretes e Cera

ALBA GRANDE

I

p. 05

De que vai?

II

p. 06

Elementos do imaxinario da narracion
e da posta en escena

III

p. 08

Sobre os contos escollidos

IV

p. 09

Colaboracións e agradecementos

V

p. 10

Contacto

[ESQUERDA]
Alba Grande actuación en
Tomiño (Galiza).

[DIREITA]
Estatuíña fenicia que amosa
unha tocadora de pandeiro
redondo. Fotografía tirada
da publicación de Sabatino
Moscati Los fenicios.

De que vai?

Aparece unha xograresa e comeza o espectáculo de teatro, chega co seu pandeiro coma unha ilusionista de verbas e cántigas, para contar historias de lumes pequenos e grandes, de fragas e paxaros, de serpes e mulleres. Contos que aprendeu e que lle fixeron aprender nun momento da vida, no que non sabía para onde tirar.

Estes contos son tres, dous deles son populares, un da Galiza e máis outro das terras do Buda. O terceiro é da autora María Colasanti, que conecta co imaxinario popular universal. Entre os contos veñen fluíndo os cantos de melodía e rima popular, acompañados co pulso dun pandeiro redondo tradicional.

O tempo das historias sen data algunha revélanos ante as forzas ancestrais, que sosteñen e empuñan, que nos veñen lembrar da empatía e da vida. E cando un ser se identifica nel, vólvese protagonista.

É unha obra de formato moi lixeiro, comprendido pola actriz e tres obxectos da súa personaxe, coa opción de levar amplificación para a voz ou non. A forma do teatro é popular e pode lembrar á idea da xograría nas prazas, máis popular hai uns séculos. Os contos están alternados con cantos populares e máis cun instrumento, tamén da tradición galega, menos habitual; o pandeiro redondo.

O gusto da viaxe narrativa é doce e mesmo amargo, as imaxes pretenden aparecer coma nunha gran pantalla de cinema proxectada de xeito invisíbel polo imaxinario do público. Recomendada para tódolos públicos e para o ámbito didáctico, de educación ambiental, cultural, de base feminista e en galego.

Elementos do imaxinario da narracion e da posta en escena.

Estes elementos forman parte do imaxinario da narración oral, xestual, visual, popular.

O enfoque co que son tratados cada un, para este espectáculo, pode entenderse dende os puntos devista didácticos e da transmisión cultural.

O título de cada refírese a conceptos, técnicas ou recollidas populares, observacións de índole tradicional e universal. Este espectáculo foi presentado o 10 de Setembro de 2020 na praza de Tomiño. Actualmente, continúa en residencia de creación, coa composición da narrativa cantada.

A Xograría ou Xograresca

As xograresas e os xograres, que poden entenderse coma personaxes; recitaban, improvisaban, acompañábanse de instrumentos, facían trucos e máis artificios. En Galiza sábese dunha importante tradición xograresca e máis dunha figura que foi común en varios territorios de Galiza, o fistor e a fistora, o poeta e a poetisa do pobo, que principalmente expresábanse mediante a escrita.

“Na sociedade na que se encadra a literatura galego-portuguesa medieval, recibía o nome de xograr o intérprete de composicións alleas, é dicir, o trovador. Mais iso non impediu que algún xograr chegara a compoñer el mesmo e que acadara a sona e a consideración dos trovadores. E o caso de Martín Códax, Mendiño e Xoán de Cangas. Adoitaban aparecer citados polo seu nome e un alcume ou o seu lugar de procedencia. Os xograres podían estar ao servizo do trovador, e interpretaban as cantigas que este compuña”.

Neste espectáculo a xograresa é transmisora de historias populares contadas á súa maneira, poñéndolle vontade propia aos personaxes e ao que acontece, canta o que escoitou mesturado co que lle parece, sobre un tempo presente e ancestral ao mesmo tempo.

1 <http://www.edu.xunta.gal/centros/ies-caboortegal/system/files/G1%20Artigos%20-%20Os%20trovadores%20do%20Reino%20de%20Galicia.pdf>

Os Cantos e Músicas

Son presentes as cántigas de sonoridade popular galega e galaico-portuguesa, composta de versos escoitados da miña avoa, outros creados ou lidos durante a investigación na poesía escrita por fidores e fistoras galegas e outras obras poéticas en lingua galega. A Fistora ou o Fistor son figuras que se coñecen con ese nome en Galiza, tamén chamados “Poetas do Pobo”.

Ademais, aparece unha canción escoitada a Luar na Lubre, escrita por Miro Casabella en 1966: “Desterro”. Isto é o canto ao paxaro, para que leve ao outro lado do mar, a transmisión dos sentimentos de morriña e tristura.

O Pandeiro Redondo

Este é un instrumento tradicional galego, non moi común, mais sábese da súa existencia pola zona de Dozón, Rodeiro, Piñor e Cea, interior de Galiza, onde está a miña aldea de crianza.

O pandeiro redondo, tamén chamado tambor redondo ou pandeiro de paus, tócase con baquetas ou con paus collidos mesmo do chan. Nesta peza, o pandeiro tamén se toca directamente cas mans. E ademais, aparece entendido como obxecto escénico, ao servizo dun xogo teatral, coma conxurando cos significados dos outros elementos narrativos.

Imaxes da Natureza

Están presentes a través da narración, os elementos naturais, da natureza, entendida dende a relación actual urxente de sostibilidade e respecto da humanidade no seu medio ambiente. E entendida en relación á ancestralidade das humanas, que se entendían cos animais e tódolos seres vivos, que comprendían a Terra coma un ser vivo, mesmo o máis grande e poderoso e que merecía respecto por iso.

O paporroibo, o animal autóctono que podemos ollar facilmente se non esquecemos abrir o noso ollar.

O lume como necesidade de aquecerse, de ver na luz, de dar calidade aos nosos alimentos; -confrontado ao lume caprichoso e devastador. A auga como vida e as choivas incesantes coma paisaxe gris na que non pode medrar nada. Os modos de vida rural en harmonía cos ecosistemas vivos, dos que tamén forman parte e son patrimonio.

A auga como vida e as choivas incesantes coma paisaxe gris na que non pode medrar nada. Os modos de vida rural, en harmonía cos seres vivos que tamén forman parte.

Imaxes do Onírico

Os soños da natureza flúen dende identificación co presente á fantasía, semellante ao realismo máxico, cunha nube que fala e chora, un paxaro que sinte compaixón dos seres humanos e vai buscar un pouco de lume ao sol. Os cabelos longos que parecen transformarse en serpes negras. As melenas das mulleres aparecendo nun acto de liberación cando o sol amosa os seus primeiros raios de primavera.

A xograresa cóntanos dun suceso que a ela mesma lle aconteceu. O do día que aprendeu os contos que trae, e que decidiu transmitilos, tras unha sorte de revelación.

Quen conta as historias é unha xograresa, que se descobre no acto, a través de coplas e poemas e contos populares.

Principalmente os contos artellan a viaxe onírica que representa a personaxe arribada co seu corpo e a súa voz, e máis o seu tambor.

O primeiro conto que achega, conta dun paporroibo que axuda a unha panda de homes no medio do monte, que non dan feito un lume. O paxariño achégase ao lugar onde só se atopa o lume para procurar un pouco e chamusca as súas plumas. Vai até o sol e consegue traérllelo lume a eses homes. Que o acendían por primeira vez e conservaríano así para sempre. Segundo aproxima a súa transmisión, sábese recollido en Friol.

O seguinte anúnciase mirando para o lume pequeno que aquece o corpo, vese medrárenlle as lapas, afundirse nas coiras das árbores, e arrasar o fogar natural. Neste conto, adaptado, unha paporroiba decide facer fronte ao incendio e ás lapas, facendo todo o posible por apagalo e animando á súa comunidade a sumarse. O medo atroz inmoviliza aos animais da fraga que agora se atañen a un inimigo común e moito máis forte ca eles. Dende o ceo, unha nube observa, e disente do ollar das súas camaradas nubes, que rin e arremedan a pequenez afoutada da paxariña.

Sobre os contos escollidos.

A nube conmovida pola intención da paporroiba, descendeu para facer que se retirara do perigo, pero a paxariña non lle deu creto a quen lle deu consellos sen facer nada. E ante a súa insistencia, a nube conmovida ponse a chorar e con cada bágoa apaga unha árbore, e as lapas deixan de avanzar e as plumas da paporroiba sandaron, e máis o seu papo relucía colorado. Este conto é adaptado do achado no sitio virtual, que recolle contos populares da Terra de moitas culturas e territorios, e promove a educación na tradición oral das historias¹.

¹ <https://theearthstoriescollection.org/> co título en español de. “*La Periquita Valiente*”.

Ao terceiro conto, a xograresa lévanos a través do fume case branco dunha fraga extinguida, ao medio da néboa dunha aldea apartada na cima dun outeiro. Nesa aldea resólvese que as mulleres corten os seus cabelos, fieis á crenza dunhas escrituras tradicionais gardadas polos sabios do lugar, que así o determinan e co fin de que amainen as intensas choivas que asolagan o pobo. Ante o desolador do panorama que segue, no que unhas serpes negras acabaron por tomar a vila e as contornas, nada que os cabelos cortados das mulleres descendían polas abas coas fortes choivas. Os tempos non melloraban e a praga das serpes tamén era arremetida coma unha catástrofe contra as mulleres “descabeladas”.

Esta historia marabillosa, arrecende a fantasía popular ao tempo que á propia beleza tenebrosa da autora, Marina Colasanti². Grande escritora, narradora, creadora de historias e activista do Brasil.

² <https://www.marinacolasanti.com/>

Colaboracións e Agradecementos

Joel Fontán,
Raquel Queizás,
Ana Matías,
Rafael Colmaneti,
O Reberete,
Anxo García,
Soraya Lema,
Topo,
Xermán Muíños,
Tou,
Xan Durán
e a miña avoa Nieves Fernández.

E máis xente que acompañou, escoitou
e segue aportando ao proceso creativo e
de documentación.

Contacto

981 582 836

info@culturactiva.org

www.culturactiva.org

